

HĽADÁME MAČKU, POZOR, DIVÚ!

Národná zoológická záhrada Bojnice, Ústav biológie obratlovců AV ČR a Hnutie DUHA Olomouc podporeného spoločne zahájili dvojročný projekt cezhraničnej spolupráce pod názvom Hľadáme mačku, pozor, divú!

Projekt bude monitorovať mačku divú na česko-slovenskom pohraničí s cieľom zistiť prítomnosť tohto zvlášť chráneného a ohrozeného druhu v rôznych typoch biotopov. Súčasťou okrem iného analýzy genetickej rozmanitosti a miery hybridizácie s mačkou domácou, odhady početnosti a populačnej hustoty a taktiež zriadenie rehabilitačnej stanice pre mačky divé. Projekt je podporený v rámci programu Interreg V-A SK-CZ 2014-2020 [1]. Projekt sa zameriava predovšetkým na koordinovaný monitoring mačky divjej (*Felis silvestris*) na česko-slovenskom pohraničí, s cieľom zistiť prítomnosť tohto zvlášť chráneného a ohrozeného druhu v rôznych typoch biotopov a vytvoriť vhodnú metodiku pre ďalší monitoring a ochranu mačky divjej v Českej a Slovenskej republike. Súčasťou projektu sú analýzy genetickej rozmanitosti a miery hybridizácie s mačkou domácou, odhady početnosti a populačnej hustoty na základe fotomonitoringu a genetických dát, zriadenie

rehabilitačnej stanice pre mačky divé v Národnej zoologickej záhrade Bojnice a taktiež osvetová činnosť a spolupráca s verejnosťou.

Najväčšia rehabilitačná stanica v strednej Európe

Na Slovensku došlo v minulosti vplyvom ľudskej činnosti k výraznému poklesu početnosti mačky divej (*Felis silvestris*), našťastie sa na našom území udržala až do súčasnosti. „Ako moderná zoologická inštitúcia sa aj Národná zoologická záhrada Bojnice ako slovenský partner projektu zapojí do týchto výskumných aktivít. Prvýkrát tak na Slovensku zrealizujeme intenzívny monitoring mačky divej pomocou invazívnych i neinvazívnych metód, ako je fotomonitoring, genetické analýzy a telemetrické sledovanie jedincov. V neposlednom rade bude v areáli Národnej zoologickej záhrady vybudovaná najväčšia rehabilitačná stanica v strednej Európe, určená výhradne pre záchranu mačky divej.“, uviedol Branislav Tám, vedúci zoologického oddelenia a zároveň koordinátor projektu z Národnej zoologickej záhrady Bojnice.

Ohrozený druh

Mačka divá (*Felis silvestris*) je skryto žijúca šelma, o ktorej aktuálnom výskyte a živote mnoho nevieme. Patrí medzi najvzácnejšie druhy našej fauny. Na celom území Čiech a Moravy žila ešte v 17. storočí, jej populácia sa však postupne zmenšovala, až bola v roku 1952 vyhubená úplne. O návrate mačky divej do našej prírody sa dozvedáme až v posledných rokoch vďaka využívaniu fotopascí, ktoré priniesli nepochybniteľné dôkazy o výskyte týchto skryto žijúcich šeliem. Jedným z nich je aj posledná štúdia o recentných záznamoch mačky divej na česko-slovenskom pohraničí [2]. „Dlhodobý fotomonitoring veľkých šeliem na okraji Západných Karpát nám priniesol i cenné záznamy o výskyte mačiek divých v Javorníkoch a Bielych Karpatoch na Slovensku, kde sme potvrdili životaschopnosť populácií v obidvoch pohoriach. V roku 2019 sa nám podarilo v slovenských Javorníkoch v blízkosti hraníc s Českou republikou zdokumentovať vodiacu samicu s tromi mláďatami [3]. Rozptyľujúci sa jedinci z týchto populácií môžu hrať dôležitú rolu pri rekolonizácii vhodných biotopov v Českej republike. Dôkazom sú i nedávne záznamy mačky divej v nadväzujúcich pohoriach ako sú Vsetínske Beskydy a Hostýnske vrchy [4]“, uviedol Martin Duľa, autor zmieňovanej štúdie a koordinátor projektu mačky divej z Hnutia DUHA Olomouc. „Poznatky o rozšírení a populačnej dynamike mačky divej sú neporovnateľne horšie v porovnaní s inými ohrozenými druhmi šeliem, preto sa v priebehu projektu zameriame na vytvorenie vhodnej metodiky pre jej efektívny monitoring a pomocou fotopascí odhadneme demografické parametre populácie v modelových územiach na okraji Západných Karpát. Sfarbenie srsti každého jedinca je unikátne podobne ako u rysov, preto sme schopní na základe získaných fotografií identifikovať jednotlivé zvieratá a odhadnúť tak napríklad populačnú hustotu na danom území“, dodal Martin Duľa.

Hybridizácia s domácou mačkou

Mačky divé (*Felis silvestris*) sú okrem pytliactva a straty vhodného biotopu ohrozené predovšetkým hybridizáciou s mačkou domácou. „Morfometrické meranie lebiek alebo rozlišovanie na základe sfarbenia srsti (počet a pozícia pruhov na bokoch a na chvoste) sú hlavne v prípade hybridných jedincov ťažšie využiteľné. V Českej republike ani na Slovensku doposiaľ neprebíhal intenzívny neinvazívny genetický monitoring tohto druhu, pomocou ktorého by bolo možné hybridy jednoznačne identifikovať. Rôzne štúdie v rámci Európy, ktoré sa zaoberali problematikou hybridizácie domácich a divých mačiek, sa vo svojich výsledkoch významne líšia. Zatiaľ čo napríklad v Maďarsku a Škótsku sú populácie mačky divej výrazne ovplyvnené hybridizáciou, v Nemecku bolo identifikovaných v populácii len 3,5 % hybridov. Ako je na tom populácia mačky divej v Západných Karpatoch, zatiaľ nevieme“, uviedla Jarmila Krojerová, koordinátorka projektu z Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR.

„Pre analýzu miery hybridizácie medzi domácimi a divými mačkami využijeme nájdené kadávery, muzeálne vzorky a neinvazívne vzorky srsti priamo z terénu, získané pomocou tzv. chlповých pascí [5]. Zároveň budú genetické analýzy využité k identifikácii jedincov a k stanoveniu genetickej variability populácie a miery príbuzenského kríženia, čo je dôležité z hľadiska ochrany druhu i stanovenia stupňa ohrozenia celej populácie“, doplnila Jarmila Krojerová.

Chcete nám pomôcť? Videli ste v prírode mačku divú? Našli ste dopravným prostriedkom zrazenú mačku, ktorá vykazuje znaky mačky divej? Informujte nás! www.kockadivoka.cz alebo stopy@selmy.cz

Kontakty:

Jarmila Krojerová, koordinátorka celého projektu z Ústavu biologie obratlovců AV ČR, v.v.i. a zoológ z Ústavu zoologie, rybářství, hydrobiologie a včelařství AF MENDELU, krojerova@ivb.cz, tel. +420 737 609 004

Martin Duľa, koordinátor projektu za Hnutí DUHA Olomouc a zoológ z Ústavu ekologie lesa, MENDELU, martin.dula@hnutiduha.cz, tel. +420 770 137 635

Branislav Tám, koordinátor projektu z Národnej zoologickej záhrady Bojnice, branislav.tam@zoobojnice.sk, tel. +421 903 807 254

Odkazy a prílohy:

[1] Viac o projekte sa dozviete na webových stránkach www.kockadivoka.cz

[2] Štúdiá o recentných záznamoch mačky divej na česko-slovenskom pohraničí: Duľa M., Váňa M., Dekař P., Bojda M. & Kutal M. 2019: Recentné záznamy mačky divej (*Felis silvestris*) na česko-slovenskom pohraničí, pp. 86-90. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/341344553_Recentni_zaznamy_kocky_div

[oke Felis silvestris na ceskoslovenskem pomezí](#)
[Recent records of the European wildcat Felis silvestris in the Czech-Slovak borderland](#)

[3] Mačka divá sa otiera o chlповú pascu – odkaz na video:

https://www.youtube.com/watch?v=0hBuY0ti4y0&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2n5_1UuWuTWINQm0Jsc0HWlQaqqkQ4uh0tlfQdRQucrjGKVVA8e50c6z0

Kontakt pre médiá:

Jaroslav Slašťan

0903 807 002, jaroslav.slastan@zoobojnice.sk

Fotografia hore: Mačka divá (*Felis silvestris*). Foto: Jaroslav Slašťan

Foto2: Mačka divá (*Felis silvestris*) v expozícii Národnej zoolologickej záhrady Bojnice. Foto: Jaroslav Slašťan

Foto3: Mačka divá (*Felis silvestris*) - vodiaca samica s mláďatami zachytená na fotopascu v Javorníkoch. Foto: Hnutie DUHA Olomouc

Foto4: Mačka divá (*Felis silvestris*) zachytená na fotopascu v Hostýnských vrchoch. Foto: Hnutie DUHA Olomouc